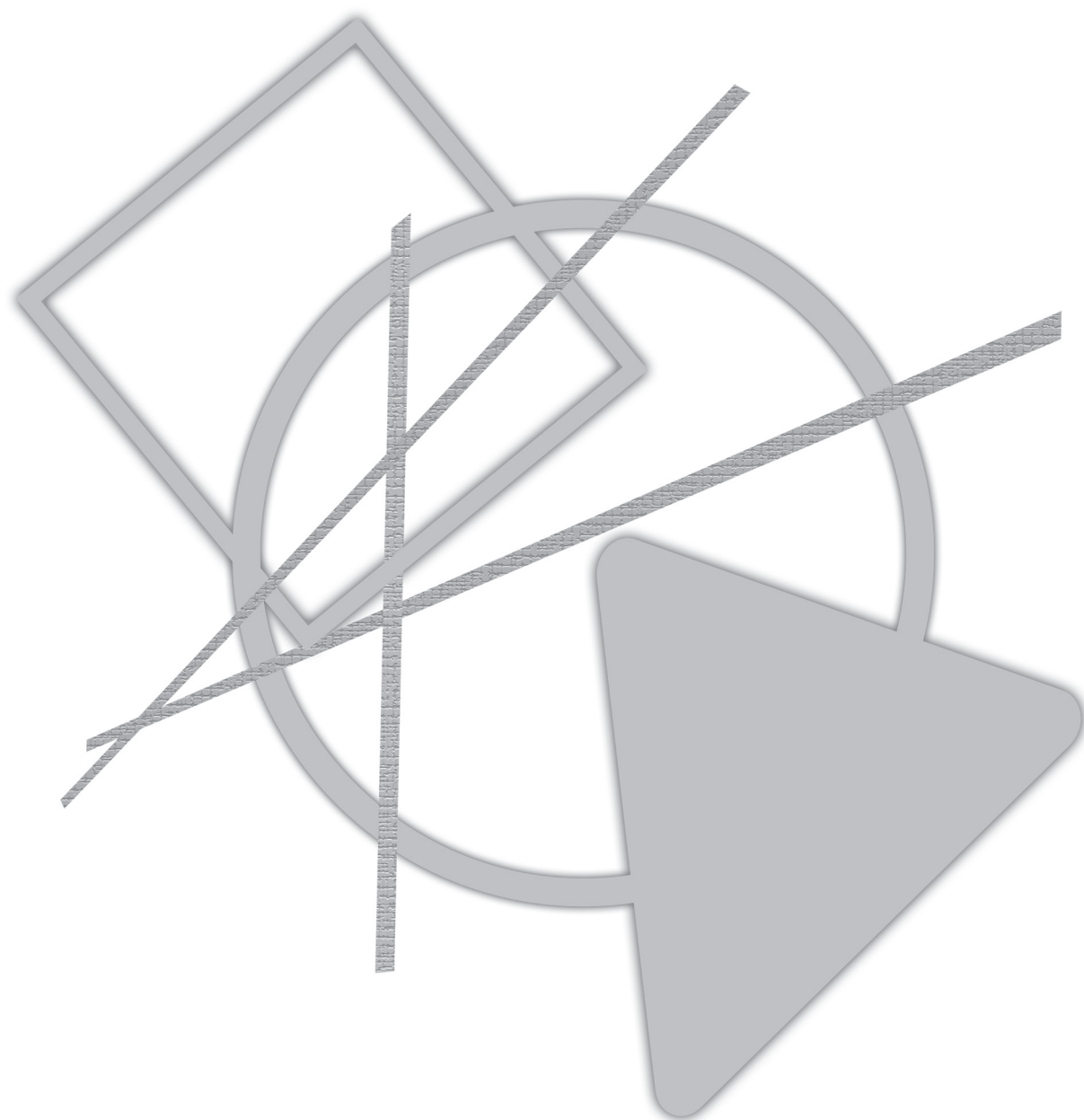

Cristian Gentilini

playsounds

διδασκτική σουίτα για μουσικά σύνολα

ISUKU VERLAG

Πρώτη έκδοση

© copyright 2014 Εκδόσεις Isuku

Original title: “playsounds, *suite didattica per ensemble*” © 2012, Italia

Μόναχο, Γερμανία

www.isuku.de

info@isuku.de

Κωδ.: MPSC-GR14

ISBN: 978-3-944605-08-1

Επιμέλεια εξωφύλλου: Lauro Taormina

Το βιβλίο μεταφράστηκε από το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών

Il libro è stato tradotto grazie al contributo dell'I.I.C. di Atene

Τυπώθηκε στην Ιταλία, 2014 – corGae s.a.s. – via Cicogna, 131 San Lazzaro di Savena (Bo)

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, ακόμα και μέρους του βιβλίου, η μετάφραση και η χρήση οποιασδήποτε μορφής του, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Cristian Gentilini

playsounds

διδασκτική σουίτα για μουσικά σύνολα

Περιεχόμενα

1. Παρουσίαση	pag. 7
2. Σημειώσεις για την εκτέλεση	pag. 11
3. I (Οι οκτάβες)	pag. 15
4. II (Η ταυτοφωνία).....	pag. 17
5. III (Η κλίμακα – κανόνας)	pag. 18
6. IV (Αρμονικό πεδίο)	pag. 21
7. V (Συγχρονίες)	pag. 22

ISUKU VERLAG

«Ο εκτελεστής κοιτάζει τη σελίδα και ξεκινάει τυχαία από μία ενότητα, την πρώτη στην οποία πέφτει το μάτι του, την εκτελεί επιλέγοντας κατά την ευχαρίστησή του το τέμπο (εξαιρουμένων πάντα των μικρών υποσημειώσεων), την ένταση, τη δυναμική και το είδος της ατάκας και, κοιτάζοντας τυχαία μια άλλη ενότητα, εκτελεί και τη δεύτερη με άλλες προαναφερθείσες υποδείξεις. Κάθε ενότητα μπορεί να συνδεθεί με καθεμιά από τις άλλες δεκαοκτώ και έτσι μπορεί να παιχτεί σύμφωνα με καθένα από τα έξι τέμπο και τα δυναμικά επίπεδα και με καθέναν από τους έξι τρόπους ατάκας... Αυτό το κομμάτι για πιάνο θα μπορούσε κάλλιστα να εκτελεστεί δύο ή και περισσότερες φορές, στη διάρκεια του ίδιου προγράμματος».

Σε αυτή τη σημείωση της παρουσίασης του Klavierstück XI, ο K. H. Stockhausen γράφει μία φράση κατά την άποψή μου τόσο ενδιαφέρουσα, που αποφάσισα να τη χρησιμοποιήσω ως αφετηρία για τη δημιουργία αυτής της σύντομης διδακτικής σουίτας για μουσικά σύνολα: «Ο εκτελεστής [...] παίζει επιλέγοντας κατά την ευχαρίστησή του...». Εδώ ο όρος ευχαρίστηση προφανώς αναφέρεται στην ελευθερία που παρέχεται στον εκτελεστή να επιλέξει τι θα παίξει και πώς θα το εκτελέσει, αλλά δεν μπορούμε να μη σκεφτούμε και την κυριολεκτική σημασία του όρου, ο οποίος αποκτά στο χώρο της διδασκαλίας πρωταρχική σημασία¹. Ας μην ξεχνάμε ότι: «Ο ήχος, ο θόρυβος και η μουσική επηρεάζουν όλη την ψυχοφυσιολογία του ανθρώπου, προκαλώντας λεπτές μεταβολές στις φυσιολογικές διεργασίες»². Σχετικά εύκολα διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος της ανησυχίας και της απογοήτευσης των αρχάριων μουσικών πρέπει να αποδοθεί στην ανάγνωση της μουσικής σημειογραφίας. Για έναν αρχάριο μουσικό σχεδόν όλες οι ενέργειες της εκτέλεσης επικεντρώνονται στην ανάγνωση των φθόγγων σε βάρος σημαντικών παραμέτρων όπως το φραζάρισμα, η εκφραστικότητα, η δυναμική κλπ., δηλαδή όλων των μεταβλητών που συμβάλλουν σε μια συνεπή ερμηνεία. Όταν κανείς παίζει μουσική για την ευχαρίστησή του, δεν αισθάνεται όλες τις αρνητικές πιέσεις που επηρεάζουν την εκτέλεση. Μόνο προκαλώντας στους μαθητές την περιέργεια, το ενδιαφέρον και την επιθυμία να παίξουν, δημιουργούμε τις σωστές συνθήκες για να επιτευχθεί μια αξιόλογη μάθηση³.

Ο McPherson και ο Gabrielsson απέδειξαν πρόσφατα ότι, αν δώσουμε προτεραιότητα στη μελέτη της σημειογραφίας από πολύ νωρίς, μπορεί να καταλήξουμε σε υποβάθμιση της μουσικότητας. Στη θέση της παραδοσιακής διδασκαλίας της σημειογραφίας, οι δύο μελετητές προτείνουν μια πιο σφαιρική προσέγγιση, όπου η εκμάθηση της μουσικής ανάγνωσης και σύνθεσης δεν αποδεσμεύεται από άλλες ενέργειες, όπως π.χ. το να παίζει κανείς με το αυτί και το να αυτοσχεδιάζει.⁴

Με τον όρο αλεατορισμός (alea) εννοούμε την τεχνική σύνθεσης που αναπτύχθηκε από τη δεκαετία του '50 και επέφερε ουσιαστικές μεταβολές στα συστήματα μουσικής σημειογραφίας, όπου ο συνθέτης αναζητεί τη δημιουργική συνεργασία του ερμηνευτή.

Ακριβώς αυτή η ποικιλία και η εισαγωγή των μουσικών γραφημάτων συνθέτουν ένα ερέθισμα ιδιαίτερα σημαντικό για τη μουσική διάπλαση των αρχάριων. Ο μαθητής κατευθύνεται προς μια πιο ρευστή και ευέλικτη αντιμετώπιση της μουσικής, απαραίτητη για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του στον τομέα της δημιουργίας και της επινοητικότητας⁵, αλλά και της δεξιότητάς του ως προς την τεχνική του στο εκάστοτε μουσικό όργανο. Στις χαρακτηριστικές

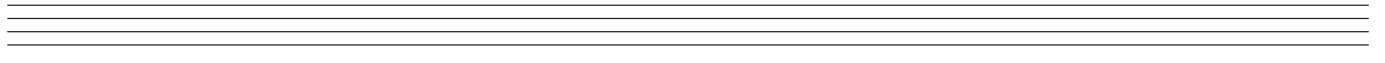
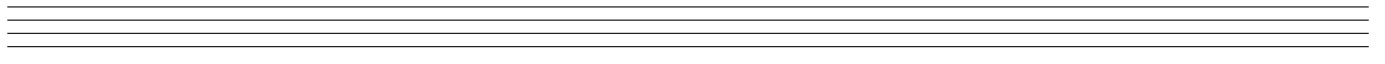
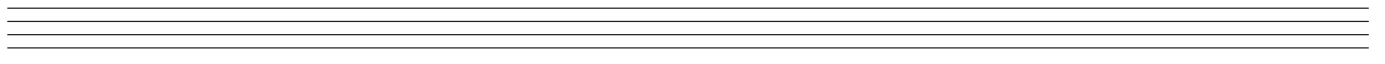
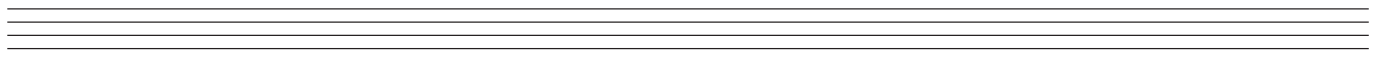
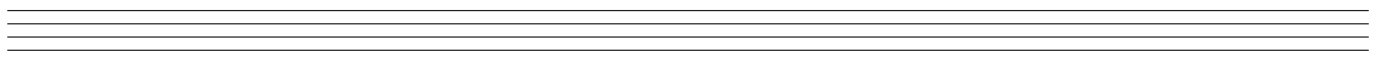
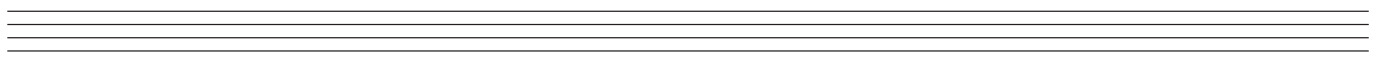
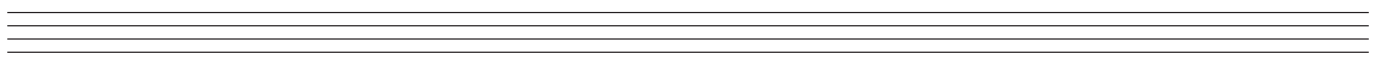
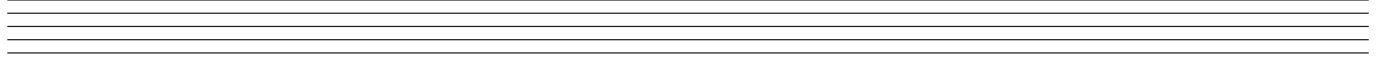
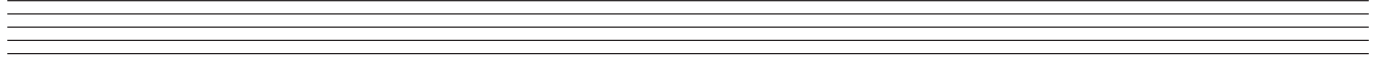
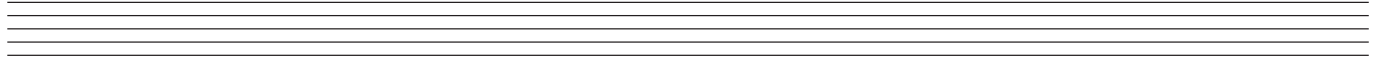
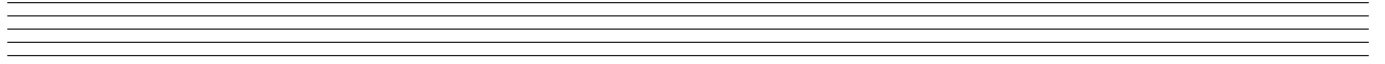
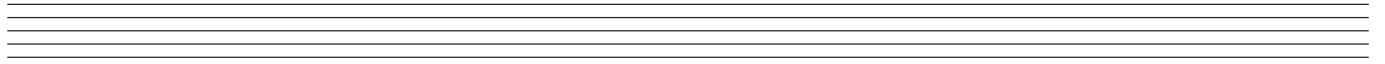
Αυτή η παρτιτούρα είναι ένα «ουδέτερο» διδακτικό υλικό, διαθέσιμο στους δασκάλους μουσικής των γυμνασίων και των μουσικών λυκείων, που συχνά εκτελούν μουσική συνόλου με οργανικά σύνολα πολύ ποικίλα και ετερόκλητα. Σε αυτή την παρτιτούρα δεν προσδιορίζονται τα όργανα που χρησιμοποιούνται παρά μόνο κατά μεγάλες οικογένειες ή είδη. Η παρτιτούρα είναι ένας καμβάς που πρέπει να προσαρμοστεί στο διαθέσιμο οργανικό σύνολο. Σε κάθε κομμάτι επικεντρώνεται η προσοχή σε λίγες στοιχειώδεις παραμέτρους της μουσικής (ρυθμό, μέτρο, δυναμική, τονικότητα, φραζάρισμα, αρμονία...) που γίνονται ο πυρήνας της σύνθεσης. Κάθε τέμπο της σουίτας είναι αφιερωμένο σε μία ή περισσότερες ομάδες οργάνων της ορχήστρας (έγχορδα, πνευστά, κρουστά, κλπ).

Η πρώτη κίνηση, γραμμένη για έγχορδα και πνευστά, όπως δηλώνεται στον υπότιτλο, είναι αφιερωμένη στη μελέτη της τονικότητας της οκτάβας. Είναι δυνατόν να εντάξουμε στα όργανα και κάποιο ηλεκτρονικό κλαβιέ, που μπορεί να γίνει και σημείο αναφοράς για την τονικότητα. Ως προς τη διαθέσιμη διάταξη των οργάνων επιλέγεται μία νότα «X» που να είναι δυνατόν να την έχουμε και στις δύο ανώτερες και κατώτερες οκτάβες. Κάθε εκτελεστής θα πρέπει να επικεντρώσει την προσοχή του σε δύο μόνο παραμέτρους: τονικότητα και δυναμική.

Στη δεύτερη κίνηση προστίθενται στο προηγούμενο οργανικό όλα τα κρουστά, προβλεπόμενα και τυχαία. Σε αυτό το μέρος αντιμετωπίζεται η

μελέτη της τονικότητας της ταυτοφωνίας (που θα είναι ένα συγκεκριμένο ύψος βασισμένο στις δυνατότητες του οργανικού συνόλου το οποίο έχει στη διάθεσή του ο διδάσκων). Αυτός ο εξέχων ήχος αντιπαρατίθεται σε ένα «cluster», στο οποίο κάθε εκτελεστής παίζει τυχαία μια νότα a piacere, επιλέγοντας από όλες όσες έχει στη διάθεσή του, εκτός από εκείνη που έχει επιλεγεί για την ταυτοφωνία. Σε αυτή την περίπτωση, εκτός από τη δυναμική και την επιμέλεια της τονικότητας, ο μαθητής θα πρέπει να προσανατολιστεί σε χτυπήματα με διαφορετικά μέτρα.

Σημειώσεις

Cristian Gentilini

Συνθέτης και διευθυντής χορωδίας, ο Gentilini σπούδασε στο Ωδείο Giovan Battista Martini της Μπολόνια και πήρε το πτυχίο του στην κιθάρα υπό την καθοδήγηση του μαέστρου Eugenio Becherucci, στη χορωδιακή μουσική με τον μαέστρο Pier Paolo Scattolin, και στη σύνθεση με τον μαέστρο Francesco Carluccio, για να προχωρήσει στη συνέχεια στο δίπλωμα διδασκαλίας της μουσικής. Έπειτα τελειοποιήθηκε στη διεύθυνση χορωδίας συμμετέχοντας σε πολλά stages και masterclasses με τους μαέστρους Gary Graden, Lone Larsen, Georg Grun, Diego Fasolis, Philip White, Giovanni Acciai και Florian Heyerick, και στη σύνθεση με τους μαέστρους Maurizio Pisati και Azio Corghi.

Το ντεμπούτο του ως συνθέτης το έκανε το 2007 στην 62η Συμφωνική Περίοδο του *Teatro dal Verme* στο Μιλάνο με τη σύνθεση *Rosabel – Serenata per Orchestra*. Έχει τιμηθεί με σημαντικά βραβεία και επαίνους σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς σύνθεσης (*Mozart oggi*, Μιλάνο 2006· *Simone Gentile*, Αρέτσο 2006· *Fosco Corti*, Αρέτσο 2006· *Nuvole sopra Torino*, Τορίνο 2006· *FTSC*, Λουγκάνο 2007· *Musica Sacra*, Καίμπριτζ 2007· *Città di Vittorio Veneto*, 2007 και 2008· *Seghizzi*, Γκορίτσια 2007· *La vallonea*, Λέτσε 2008· *Antonio Manoni*, Ανκόνα 2009· *Suono Sonda*, Τζένοβα 2010· *R. Toscano*, Πεσκάρα 2011).

Από το 2007 ειδικεύεται στη φιλολογική σπουδή του γρηγοριανού μέλους με τον γρηγοριανιστή Dom Nicola M. Bellinazzo (OSB.), και από την ίδρυσή της είναι μέλος της Schola Gregoriana Benedetto XVI, που έχει έδρα στη Santa Cristina στην Μπολόνια. Από το 2008 η *Regia Accademia Filarmonica* της Μπολόνια του εμπιστεύτηκε τη διεύθυνση των νεανικών χορωδιών των ανωτέρων Λυκείων Minghetti και Righi, στο πλαίσιο του προγράμματος «Χορωδίες». Έχει μεγάλη συναυλιακή δραστηριότητα ως διευθυντής σε πολλές χορωδιακές ομάδες και ως χορωδός σε ποικίλα χορωδιακά σχήματα. Συνεργάζεται με σημαντικά ιταλικά χορωδιακά ιδρύματα, ως καθηγητής διεύθυνσης χορωδίας σε τμήματα και σεμινάρια, και συχνά καλείται να συμμετάσχει σε κριτικές επιτροπές σε πολλούς διαγωνισμούς σύνθεσης. Είναι καθηγητής θεωρίας και σολφέζ στο Ωδείο “F. Torrefranca” του Vibo Valentia στην Καλαβρία.

Οι συνθέσεις του έχουν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις *Sconfinarte* (Μπρέσια), *Sinfonica* (Μιλάνο), *Isuku Verlag* (Μόναχο), *Edizioni Francescane* (Ασίζη) και από εξειδικευμένα περιοδικά για χορωδίες, όπως το *I quaderni di diapason* (Αρέτσο) και *Farcoro* (Μπολόνια). Για τις εκδόσεις *Armelin* (Πάντοβα) εξέδωσε τελευταία μια κριτική του μοτέτου για 40 φωνές *Spem in alium* του T. Tallis.